

SLIV JEZERA PALIĆ

Lajoš HOVANJ

Izd. Istorijski arhiv i Pokret STUB, Subotica, 2016, strana 304 + DVD+ prilozi, slike, tabele, literatura 100 strana.

Autor ove monografije je više godina istraživao hidrografske, hidrološke, morfološke i ekološke procese na Palićkom jezeru i postao je jedan od najboljih poznavaca tog hidrografskog sistema i dinamizma promena njegovih morfoloških i hidroloških karakteristika tokom vremena. Ta istraživanja je najpre naučno obradio i sistematizovao u doktorskoj disertaciji pod naslovom *'Pregled promena u slivu Palićkog jezera od kraja XVII veka do danas i istraživanje uzroka tih promena'*, koju je uspešno odbranio 4. juna 2008. godine na Građevinskom fakultetu u Subotici. Nakon dodatnih istraživanja i sistematizacije veoma obimnog istraživačkog materijala napisao je ovu interesantnu monografiju koju sa zadovoljstvom prikazujemo našim čitaocima.

U knjizi su prikazani rezultati vlastitih terenskih i studijskih istraživanja, ali i vrlo pedantnog i studioznog pregleda dokumenata iz istorijskih arhiva u Subotici, Budimpešti i Estergomu (Mađarska), brojnih projekata subotičkih preduzeća, objavljenih radova i iskustva stečena obilaskom terena čitavog sliva i okoline Palićkog jezera. Na osnovu tih istraživanja autor je najpre napisao monografski spis *'Hronologija promena stanja sliva Palićkog jezera'*, koji je sastavni deo disertacije, sa navodima izvora informacija, od kojih su, na kraju ove knjige, izdvojeni korišćena stručna literatura, studije i projekti. O obimu tog posla govori činjenica da taj izvorni spis ima 600 strana teksta i 2.475 strana priloga. Originalni podaci u vezi voda i hidrografskih i morfoloških osobenosti sliva Palićkog jezera potiču sa kraja XVII veka, a najraniji podaci, koji su sačuvani u kasnijim radovima, potiču iz XV/XVI veka.

Sa hidrološko-hidrauličkog stanovišta homogenim periodom sliva Palićkog jezera smatra se stanje nepromenjenih uslova doticaja vode na sliv i oticaja sa sliva. Pregledom izvedenih radova utvrđeni su hidrotehnički radovi kapitalni za razdvajanje homogenih perioda sliva. Utvrđeno je osam homogenih perioda sliva Palićkog jezera: do 1470/1526. godine, 1470/1526-12.4/14.6.1817, 12.4/14.6.1817-19.4.1848, 19.4.1848-1.1.1963, 1.1.1963-1.8.1971, 1.8.1971-8.3.1977, 8.3.1977-11.7.1995. i od 11. jula 1995. godine.

Površinske vode sliva su se menjale tokom analiziranog vremenskog perioda. Radi identifikacije površinskih voda u Aneksu 1 je dat njihov kratak prikaz, a na priložima je obeležena njihova lokacija. Za utvrđivanje stanja površinskih voda i Palićkog jezera korišćeni su rezultati geomehaničkih bušotina, prikazani u Aneksu 2, i veza nivoa, površine i zapremine vode Palićkog jezera, sistematizovana u Aneksu 3. Tokom svakog homogenog perioda analizirani su podaci bitni za definisanje granica sliva. Analizom stanja površinskih voda na neurbanizovanom i na urbanizovanom delu sliva, tokom homogenih perioda definisane su lokacije izvorišta i trase potoka, te lokacije i karakteristike stajaćih voda. Prikazom radova u obalnom pojasu koritu Palićkog jezera utvrđeni su nivogram i promena zapremine vode u jezeru tokom homogenih perioda. Na osnovu visinskih, geoloških i hidrografskih karakteristika okoline Palićkog jezera, te promene osmatranih nivoa podzemne vode na ovom području, procenjena je granica sliva jezera. U knjizi je dat i predlog sistema za osmatranja dotoka vode u jezero i izlaza vode iz jezera, kao deo veoma bitnih analiza vodnog bilansa. Na kraju su izvedeni zaključci u vezi istraživanja promena stanja sliva Palićkog jezera i – u skladu sa ciljevima istraživanja – razmatrani kriterijumi za utvrđivanje mreža osmatranja proticaja, s ciljem upravljanja vodama na slivovima sličnim Palićkom jezeru.

Knjiga je od interesa za istraživače koji se bave istraživanjima morfologije, hidrologije i ekologije Palića, ali i drugih ravničarskih jezera.

